

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL ARCHITEKTŪROS IR DIZAINO PLĖTROS GAIRIŲ PATVIRTINIMO**

2015 m. rugsėjo 11 d. Nr. IV-594
Vilnius

Siekdamas skatinti architektūros ir dizaino raidą Lietuvoje ir nustatyti kultūros politikos kryptis architektūros ir dizaino srityse,
t v i r t i n u Architektūros ir dizaino plėtros gaires (pridedama).

Kultūros ministras

Šarūnas Birutis

ARCHITEKTŪROS IR DIZAINO PLĖTROS GAIRĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Architektūros ir dizaino plėtros gairių (toliau – Gairės) tikslas – nustatyti Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos (toliau – Kultūros ministerija) kultūros politikos plėtros kryptis architektūros ir dizaino srityse.

2. Gairės parengtos vadovaujantis 2014 m. atliktų Vilniaus dailės akademijos Dizaino inovacijų centro Lietuvos dizaino sektoriaus plėtros galimybių studijos (toliau – Dizaino galimybių studija) ir Lietuvos architektų sąjungos Lietuvos architektūros politikos 2014-2020 m. metmenų „Inovatyvi architektūra – darniai aplinkai kurti“ (toliau – Architektūros politikos metmenys) rekomendacijomis.

3. Gairėse vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos kultūros ir meno sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

4. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (toliau – Statybos įstatymas) statinio architektūrą apibrėžia kaip statinio, kaip meno kūrinio, vidaus erdvės ir išorės pavidalą, statinio dalių išdėstymą, jų meninę išraišką ir visų statinio elementų tarpusavio santykį. Tačiau Statybos įstatyme esminiai statinio architektūros reikalavimai nepriskirti esminiams statinio reikalavimams, esminiai statinio architektūros reikalavimai nedetalizuoja reikalavimų statinio architektūros kokybei, architektūra nėra apibrėžiama kaip kultūros dalis, jos kokybė nėra suvokiama kaip visuomenės interesas.

5. 2001 m. vasario 12 d. Tarybos rezoliucijoje 2001/C 73/04 dėl architektūros kokybės urbanistinėje ir gamtinėje aplinkose (toliau – Tarybos rezoliucija dėl architektūros kokybės urbanistinėje ir gamtinėje aplinkose) (OL 2001 m., specialusis leidimas 73, p. 6 - 7) ir 2008 m. gruodžio 13 d. Tarybos išvadoje 2008/C 319/05 dėl architektūros: kultūros įnašas į tvarų vystymąsi (OL 2008 C 319 p. 5), architektūra apibrėžiama kaip pamatinė, istorijos, kultūros ir kasdieninio gyvenimo šalyje išraiška. Architektūra jungia kūrybą ir inovacijas, gali prisidėti prie miestų tvarios raidos kultūriniu, ekonominiu ir socialinės sanglaudos aspektais.

6. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. gegužės 18 d. nutarimu Nr. 554 „Dėl Lietuvos Respublikos architektūros politikos kryptių aprašo patvirtinimo“ patvirtino Lietuvos Respublikos architektūros politikos kryptių aprašą. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2009 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 643 „Dėl Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo koncepcijos patvirtinimo“ buvo patvirtino Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo koncepciją. Joje įtvirtinta, jog koncepcijos pagrindu rengiamame Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo projekte (toliau – Architektūros įstatymo projektas) architektūra bus apibrėžta kaip šalies kultūros išraiška, atliekanti integruojantį ir inovacinį vaidmenį darnaus vystymosi procese. Architektūros įstatymo projektas šiuo metu nėra priimtas. Europos forumo architektūros politikai 2012 m. publikuotoje Europos architektūros politikos apžvalgoje (angl. „Survey on Architectural Policies in Europe“) Lietuva yra priskirta šalių, turinčių architektūros politikos dokumentus, grupei.

7. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (toliau – Dizaino įstatymas) dizainą apibrėžia kaip viso gaminio ar jo dalies vaizdą, sudarytą iš gaminio ir (arba) jo ornamentikos specifinių savybių – linijų, kontūrų, spalvų, formos, tekstūros ir (arba) medžiagos. Dizaino įstatymas dizainą apibrėžia tik kaip vaizdą, kuriam yra taikoma teisė apsauga ir registracija, tačiau dizainas yra kūrybinis procesas, sprendžiantis socialines, kultūrines ir ekonomines problemas, jungiantis technologijas ir vadybą, jo rezultatas gali būti produktas ir paslauga.

8. 2009 m. balandžio 7 d. Europos Komisijos tarnybų darbiniam dokumente SEC(2009)501 final „Dizainas kaip į naudotoją orientuotų inovacijų variklis“ ir 2013 m. rugsėjo 23 d. Europos Komisijos tarnybų darbiniam dokumente SWD (2013) 380 final „Dizainu grindžiamų inovacijų skatinimo veiksmų plano įgyvendinimas“ (toliau – Dizainu grindžiamų inovacijų skatinimo veiksmų plano įgyvendinimo dokumentas) dizainas apibrėžiamas kaip sudėtinė inovacijų politikos dalis, strateginis instrumentas padedantis kurti rinkai naujus, patrauklius ir į vartotoją orientuotus produktus ir paslaugas. Dizainas gali būti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklos dalis.

9. Europos dizaino platformos (SEE) 2014 m. atlikto tyrimo metu (ang. Design Policy Monitor, 2015) nustatyta, kad dizaino politika yra sudėtinė nacionalinės politikos dalis 15-oje iš 28 Europos Sąjungos (toliau - ES) šalių narių. Lietuva priskirta šalių grupei, kurios neturi dizaino politikos dokumentų. Dizainas Lietuvoje yra sudėtinė inovacijų politikos dalis (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimas Nr. 1281 „Dėl Lietuvos inovacijų plėtros 2014-2020 metų programos patvirtinimo“) ir kultūrinių ir kūrybinių industrijų politikos dalis.

10. Architektūra, kaip veiklos sritis, Lietuvoje patenka į keleto ministerijų atsakomybės sritis. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Aplinkos ministerija): užtikrina aplinkos formavimą pagal darnaus vystymosi principus, formuoja valstybės politiką teritorijų planavimo ir priežiūros, urbanistikos ir architektūros, statybos ir jos priežiūros srityse, organizuoja, koordinuoja

ir kontroliuoja jos įgyvendinimą; užtikrina teritorijų sanglaudą, skatina teritorijų planavimo, urbanistikos, architektūros ir statybos pažangą. Kultūros ministerija formuoja valstybės politiką kultūros paveldo srityje ir organizuoja koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, taip pat formuoja valstybės politiką kultūros ir kūrybinės pramonės srityje ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, formuoja valstybės politiką autorių teisių, atlikėjų ir kitų gretutinių teisių apsaugos srityje ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, formuoja valstybės politiką kultūrinės edukacijos srityje ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.

Atlikus architektūros srities analizę būtina pabrėžti, kad architektūrai, kaip meno sričiai, turėtų būti skiriamas didesnis kultūros politikos dėmesys. Architektūros edukacijos tęstinumą ir raidą užtikrina aukštųjų mokyklų architektūros krypties studijų programos: Vilniaus dailės akademijos, Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Kauno technologijos universiteto. Architektūros politikos metmenų duomenimis, kiekvienais metais parengiama apie 150-180 architektūros srities bakalauro laipsnio specialistų.

11. Architektūros ir statybos sektorių ypač paveikė 2008 m. pasaulinė ekonomikos krizė (didesni Lietuvos architektų biurai buvo priversti atleisti 25-70 % darbuotojų, nemažai architektų pradėjo dirbti kitose srityse). Nors šiandien rinka stabilizavosi ir auga, tačiau Lietuvoje, lyginant su kitomis ES šalimis, Architektūros politikos metmenų duomenimis, yra parengiama žymiai daugiau architektų, negu yra reikalinga rinkai. Lietuva priskirta prie šalių pasižyminčių didžiausiu architektų nedarbu. Atsižvelgiant į tai, architektūros srityje yra būtina skatinti architektūros paslaugų eksportą.

12. Aplinkos ministerija nėra suplanavusi 2014 – 2020 m. ES struktūrinių fondų lėšas skirti konkretiems su architektūros sritimi susijusiems projektams finansuoti. Tačiau, esant poreikiui, valstybės biudžeto lėšomis ir 2014-2020 m. ES struktūrinių fondų lėšomis numatoma vykdyti visuomenės informavimą aktualiais architektūros klausimais, skleisti informaciją apie Lietuvos architektūrą ir urbanistiką, viešinti tarptautinių architektūros ir urbanistikos renginių informaciją.

Aplinkos ministerija taip pat planuoja įvertinti Lietuvos Respublikos architektūros politikos kryptių aprašo nuostatas, atlikti jų įgyvendinimo analizę ir parengti išvadas dėl šio aprašo atnaujinimo tikslingumo.

13. Dizainas, kaip veiklos sritis, Lietuvoje taip pat patenka į keleto ministerijų atsakomybės laukus. Lietuvos Respublikos ūkio ministerija (toliau – Ūkio ministerija) kuria nacionalinę inovacijų sistemą, kuria palankią naujų produktų ir procesų kūrimo versle aplinką ir skatina įmonių inovacinę veiklą, koordinuoja inovacijų paramos infrastruktūros kūrimą ir plėtrą, įgyvendindama inovacijų plėtros programas, inicijuoja priemones, skatinančias inovacinės, informacinės, vadybinės kompetencijos ugdymą, ir koordinuoja jų vykdymą, prisideda prie bendros europinės mokslinių tyrimų erdvės, žinių ekonomikos kūrimo, inicijuoja priemones, skatinančias

intelektinės nuosavybės kūrimą ir naudojimą versle, intelektinės nuosavybės teisių apsaugą, ir koordinuoja jų įgyvendinimą. Kultūros ministerija formuoja valstybės politiką kultūros ir kūrybinės pramonės srityje ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, formuoja valstybės politiką autorių teisių, atlikėjų ir kitų gretutinių teisių apsaugos srityje ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, formuoja valstybės politiką kultūrinės edukacijos srityje ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą. Dizaino edukacijos tęstinumą ir raidą užtikrina Lietuvos aukštųjų mokyklų dizaino krypties studijų programos: Vilniaus dailės akademijos, Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos, Vilniaus dizaino kolegijos, Vytauto Didžiojo universiteto, Klaipėdos universiteto, Šiaulių universiteto, Socialinių mokslų kolegijos, Kauno kolegijos, Vilniaus kolegijos, Šv. Ignaco Lojolos kolegijos. 2014 m. dizaino krypties studijų programas baigė apie 400 absolventų.

14. Nesant tikslių duomenų, remiantis Dizaino galimybių studijos duomenimis, preliminarai galima teigti, kad šiandien Lietuvoje gali dirbti apie 2 tūkstančiai dizainerių, bendra jų sukuriama apyvarta gali siekti apie 175 000 000 Lt.

15. 2014 – 2020 m. Ūkio ministerija ES struktūrinių fondų lėšomis finansuos paramos priemonės verslui, kurios gali būti skiriamos dizaino veiklai, teikiant paskolas, garantijas, dalinį paskolų palūkanų kompensavimą, rizikos kapitalo fondų pagalbą. Taip pat teikiant negrąžinamas subsidijas numatoma įgyvendinti tokias priemones, kaip Verslo klasteris LT, Expo konsultantas LT, Naujos galimybės LT, Eco konsultantas LT, E.Verslas LT, Kompetencija LT, Dizainas LT+, Inkubatoriai LT+).

16. 2013 m. įsteigus Lietuvos kultūros tarybą, Lietuvos Respublikos kultūros ministras kiekvienais metais tvirtina Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gaires (toliau – KRF gairės). 2014 m. Lietuvos kūrybinių industrijų produktų kūrimui, sklaidai Lietuvoje buvo numatyti 2 170 000 Lt., muziejų ekspozicijų atnaujinimui pritaikant inovatyvius ir interaktyvius kūrybinius sprendimus ir pritaikymui įvairioms visuomenės grupėms buvo skirti 1 100 000 Lt., Lietuvos kultūros ir kūrybinių industrijų produktų eksportui į užsienį buvo skirti 881 000 Lt. Kultūros srities bendriesiems tyrimams buvo numatyta skirti 3 800 000 Lt. 2015 m. KRF gairėse išskirta architektūros ir dizaino sritis ir šiai sričiai suplanuotomis lėšomis yra finansuojami kūrybos projektai, jų sklaida, parodos festivaliai, konkursai, edukacinės programos, Lietuvoje arba lietuvių kilmės menininkų sukurtų meno kūrinių ir projektų viešinimas, jų fiksavimas įvairiose laikmenose, informacijos apie juos kaupimas ir sklaida, profesionalios kritinės, analitinės refleksijos straipsniai spaudoje ir internete, leidiniai pristatantys architektūros ir dizaino raidos procesus (knygos, monografijos, albumai, žurnalai), dalyvavimas tarptautiniuose tinkluose ir programose, tarptautinio bendradarbiavimo ir mainų projektai, juridinių asmenų teikiamos kvalifikacijos kėlimas, gebėjimų ugdymas: dalyvavimas stažuotėse, mokymuose, konferencijose, kursuose ir kt. panašaus pobūdžio

projektai. Taip pat išskirta atminties institucijų (valstybės ir savivaldybių muziejai; viešosios įstaigos, kurių steigimo dokumentuose nurodyta muziejinė veikla; Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, apskričių viešosios ir valstybinės reikšmės bibliotekos bei Lietuvos valstybiniai archyvai, kurie teisės aktų nustatyta tvarka kaupia ir saugo kilnojamąsias kultūros vertybes) sritis ir numatyta lėšas skirti inovatyvių paslaugų kūrimui, ekspozicijų atnaujinimo ir pritaikymo įvairių amžiaus grupių ir specialiųjų poreikių lankytojams projektams, diegti inovatyvius ir šiuolaikinėmis technologijomis pagrįstus sprendimus. Tiksliai šioms sritims skiriama lėšų suma bus žinoma 2015 m. pabaigoje, nes ji priklauso nuo teikiamų finansavimų paraiškų kiekio ir kokybės. Lietuvos kultūros ir kūrybinių industrijų plėtros projektams yra numatyta skirti 868 860 EUR., o kultūros srities bendriesiems tyrimams - 347 544 EUR. Nuo 2010 m. architektams ir dizaineriams yra sudaryta galimybė gauti valstybės stipendijas. 2015 m. dizaino sričiai valstybės stipendijoms yra skirti 24 320 EUR, architektūros 15 960 EUR.

17. Dizaino galimybių studijos metu atlikus įmonių, kurių gaminiai yra laimėję „Gero dizaino“ prizą apklausą paaiškėjo, kad tuo atveju, kai įmonės strateginis tikslas yra kurti inovatyvius produktus ir plėsti eksporto rinkas (ypatingai aukšto ekonominio išsivystymo šalyse: Vakarų Europoje, Skandinavijoje ir kt.), dizainas yra būtinas komponentas. Investicijų į dizainą tikslai yra siejami su naujo konkurencinio pranašumo sukūrimu, investicijos į dizainą yra naudojamos įmonės įvaizdžio formavimui. Taip pat išryškėja ir socialinės atsakomybės aspektai, pavyzdžiui, prioritetą teikiamas Lietuvos dizainerių paslaugoms, inovatyvūs dizaino gaminiai užsienyje pristatomi, kaip pagaminti Lietuvoje. Tačiau tyrime dalyvavę pramonės atstovai akcentavo, kad dizaino paslaugų pasiūla dažnai neatitinka jų poreikių, todėl tenka naudotis užsienio dizainerių paslaugomis, taip pat (nors Lietuvos įmonės yra suinteresuotos dizaino paslaugomis) nemaža jų dalis jas vertina kaip rizikingą investiciją.

Lietuvoje nėra atlikti išsamūs tyrimai apie dizaino naudojimą verslo įmonėse. Dizaino galimybių studijoje pristatytuose užsienio tyrimuose teigiama, kad tokiose šalyse, kuriose dizainas yra laikomas svarbiu šalies prioritetu, pvz., Suomijoje verslo išlaidos dizainui sudaro 0,22% BVP, Danijoje - 0,4 %. Tuo tarpu įmonių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veikloms yra skiriama atitinkamai 2,71 % ir 2,08 % BVP. Taip pat konstatuojama, kad dizainas leidžia mažoms įmonėms vykdyti inovacinę veiklą santykinai mažesniais kaštais lyginant su investicijomis reikalingomis moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai.

18. Dizaino galimybių studijoje dizaino naudotoju šalia verslo sektoriaus yra įvardinamas ir viešasis sektorius. Tačiau vertinant viešojo sektoriaus išlaidas dizainui dažniausiai remiamasi investicijomis, kurios yra skirtos dizaino rėmimui ir propagavimui, nes duomenys apie kitas šio sektoriaus išlaidas (dizaino paslaugų pirkimus ir pan.) nėra sisteminamos. Preliminariai galima teigti, kad viešojo sektoriaus išlaidos dizainui yra nežymios lyginant su viešojo sektoriaus

išlaidomis moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai. Dizaino galimybių studijos autoriai matytų viešajame sektoriuje didelį potencialą dizaino veikloms, nes jos pritaikomos visuomenės socialiniams – ekonominiams iššūkiams spręsti (pvz., tokiose srityse kaip informacinės visuomenės skatinimas, aplinkosauga ir darnus išteklių naudojimas, kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas, transporto infrastruktūros plėtra, visuomenės švietimas, viešojo valdymo efektyvumo didinimas ir pan.). Dizainu paremtų inovacijų diegimą viešajame sektoriuje pabrėžė ir Dizainu grindžiamų inovacijų skatinimo veiksmų plano įgyvendinimo dokumentas, kuriame viena iš trijų strateginės veiklos kryptių yra įvardinamas skatinimas naudoti dizainą kaip viešojo sektoriaus atsinaujinimo priemonę. Tačiau, siekiant skatinti dizainu paremtų inovacijų kūrimą viešajame sektoriuje yra reikalinga didinti suvokimą apie šią galimybę ir dizaino naudą.

19. Dizaino propagavimas apima veiklas skirtas didinti visuomenės suvokimą apie dizaino sukuriamą naudą. Dalyje ES šalių (pvz., Danijoje ir Suomijoje) dizaino propagavimo veikloms yra skiriama daugiau lėšų negu dizaino paramos programoms. Lietuvoje yra vykdomos įvairaus pobūdžio dizaino propagavimo veiklos: dizaino konkursai („Geras dizainas“, „Jaunojo dizainerio prizas“, „Didėja“), įvairūs dizaino renginiai („Dizaino savaitė“, „Mados infekcija“) dizaino leidiniai (Dizaino indeksas), dizainas žiniasklaidoje (įvairūs specializuoti interjero ar mados žurnalai, blogai), Lietuvos dizainerių darbai pristatomi užsienyje. Tačiau Dizaino galimybių studija akcentuoja, kad propagavimo veiklai trūksta kryptingumo ir nuoseklumo, nevykdoma viešajam sektoriui skirta dizaino propagavimo veikla.

20. Architektūra ir statyba yra viena didžiausių šalies ekonomikos sričių. Ji sukuria apie 7 – 8 procentus bendrojo vidaus produkto ir tiesiogiai ar netiesiogiai apima apie 20 procentų darbo rinkos. Esant mažai rinkai Lietuvos architektai ieško galimybių dirbti kitose šalyse. Pagrindinės architektų emigracijos kryptys šiandien yra: Vakarų Europos šalys (Olandija, Didžioji Britanija, Airija, Belgija, Šveicarija, Vokietija), Skandinavija (Norvegija) ir Artimųjų Rytų šalys (Rusija, Kazachstanas, Ukraina, Baltarusija).

Nors emigravę, stažuotis ar mokytis išvažiavę Lietuvos architektai yra vertinami užsienio architektūros biuruose, tačiau nė vienam žymiam architektūros biurui Lietuvos architektai nevadovauja. Lietuvos architektai, nors ir sėkmingai dalyvauja užsienio konkursuose ir laimi prizines vietas, tik išimtiniais atvejais gauna užsakymą kaip pagrindiniai projektuotojai. Tik Artimųjų Rytų šalyse (Rusijoje, Ukrainoje, Kazachstane, Baltarusijoje) projektams vadovaujantys ar nuolat dirbantys Lietuvos architektai turi išskirtinį konkurencinį pranašumą ir paklausumą lyginant su kitų vakarų šalių architektais. Šiose šalyse Lietuvos architektai yra suvokiami kaip vakarų tradicijų ir inovacijų nešėjai, kurių paslaugos palyginti nebrangios ir kurie supranta šių šalių mentalitetą.

21. Nepaisant to, jog Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas sudaro galimybę viešajam sektoriui organizuoti atvirus architektūros projektų konkursus ir atrinkti geriausius architektūros projektus, Lietuvos architektų sąjungos duomenimis, atskiri architektūros konkursai (atskirti nuo statybos vykdymo konkursų) yra vykdomi retai. Dažnu atveju projektavimo ir statybos paslaugos įsigyjamos kartu. Tokio sandėrio metu architektūros kokybė nėra lemiamas veiksnys. Siekiant užtikrinti architektūros kokybę ir sąmoningą jos poreikį tiek svarbiuose visuomenei statiniuose (kultūros, pramogų, sporto kompleksuose, dideliuose komerciniuose kompleksuose ir pastatuose, projektuojamuose svarbiuose miestų erdvėse ar ypatingai vertingame urbanistiniame ar gamtiniame kontekste), tiek ir privačiose erdvėse yra būtina ugdyti visuomenės sąmoningumą. Tokią rekomendaciją pateikta ir Tarybos rezoliucijoje dėl architektūros kokybės urbanistinėje ir gamtinėje aplinkose.

Kaip vieną iš šios situacijos priežasčių Architektūros politikos metmenys įvardina nepakankamas su architektūros, projektavimo ir paveldosaugos klausimais dirbančių valstybės tarnautojų žinias apie aplinkos kokybės svarbą. Inovacijų kūrimas Lietuvos architektūroje taip pat susiduria su sunkumais dėl nepakankamo visuomenės ir profesionalų supažindinimo su architektūros, planavimo srities inovacijomis, egzistuoja tam tikras nepasitikėjimas naujovėmis, nėra išplėtooto tarpsektorinio bendradarbiavimo.

22. Architektūros propagavimas apima veiklas skirtas didinti visuomenės suvokimą apie kokybiškos architektūros teikiamą naudą, architektūros vaidmenį užtikrinant darnią urbanistinę plėtrą, užtikrinančią visuomenės, aplinkosaugos, ir ekonomikos interesų balansą: architektūros apdovanojimai (Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos apdovanojimas už kūrybinius laimėjimus urbanistikos ir architektūros srityse, Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premija ir kt.), įvairūs architektūros renginiai (bienalė „Žvilgsnis į save“), architektūra žiniasklaidoje (įvairūs specializuoti statybos ir architektūros žurnalai, blogai, kiti leidiniai), Lietuvos architektų darbai pristatomi užsienyje (Venecijos architektūros bienalėje, parodose ir kt.), tačiau propagavimo veiklai taip pat trūksta kryptingumo ir nuoseklumo.

23. Lietuvoje nėra įkurta vieninga struktūra, kuri apjungtų įvairių dizaino sektorių atstovus, suteiktų kryptį dizaino plėtrai ir atstovautų dizaino sektorių politiniame lygmenyje. Šias funkcijas iš dalies atlieka Vilniaus dailės akademijos Dizaino inovacijų centras, Kauno technologijos universiteto Dizaino centras, Lietuvos grafinio dizaino asociacija, asociacija „Lietuvos dizaino forumas“, Lietuvos dizainerių sąjunga“ ir Nacionalinė mados dizaino asociacija, kuri šiuo metu nevykdo aktyvios veiklos.

24. Lietuvoje architektūros sektorius yra atstovaujamas Lietuvos architektų sąjungos ir Lietuvos architektų rūmų, tačiau dėl lėšų stokos šios organizacijos negali pilnavertiškai dalyvauti tarptautinių architektūros organizacijų veikloje. ES šiuo metu yra kuriama bendra profesinės

kvalifikacijos sistema bei vieningos architektų atestacijos pripažinimo sistema, tačiau Lietuva dėl lėšų stokos šiame procese aktyviai ir visapusiškai dalyvauti negali.

25. Kultūros paveldo vertybėmis dažniausiai tampa architektūros ir urbanistiniai objektai sukurti ne anksčiau nei prieš 50 metų. Nors laiko atstumas padeda geriau įvertinti architektūros kūrinio vertę, jo reikšmę fizinei, socialinei aplinkai, tačiau taip pat formuoja ir klaidingas vertybines nuostatas visuomenėje, yra abejojama net ir išskirtinių šiuolaikinės architektūros kūrinių verte.

26. Vilniuje veikia Taikomosios dailės muziejus, kuris yra Lietuvos dailės muziejaus padalinys. Šio muziejaus ekspozicijoje nepakankamas dėmesys skiriamas Lietuvos dizaino pristatymui (ypač Lietuvos šiuolaikiniam dizainui).

Vilniuje 1968 – 2006 m. veikė Lietuvos architektūros muziejus. Šis muziejus rinko, saugojo, populiarino Lietuvos architektūros eksponatus. 2006 m. nutraukus muziejaus veiklą ir sukauptus eksponatus perdavus Lietuvos nacionaliniam muziejui, visuomenė liko be išsamaus informacijos apie Lietuvos architektūros raidą šaltinio.

Lietuviški dizaino produktai ir architektūros projektai už savo kokybę ir inovatyvius sprendimus nuolatos apdovanojami įvairiais tarptautiniais apdovanojimais. Didelis architektūros ir dizaino muziejų lankomumas užsienio šalyse leidžia daryti prielaidą, kad tokie muziejai turi didelį potencialą pritraukti lankytojus.

III SKYRIUS

ARCHITEKTŪROS IR DIZAINO PLĖTROS KRYPTYS

27. Kultūros ministerijos kultūros politikos plėtros architektūros ir dizaino srityse kryptys:

27.1. architektūros ir dizaino neformalios edukacijos stiprinimas, visuomenės ir specialistų raštingumo architektūros ir dizaino srityse didinimas;

27.2. mokslo ir žinių perdavimo plėtra skatinant architektūros ir dizaino inovacijas;

27.3. bendradarbiavimo tarp skirtingų visuomenės sektorių stiprinimas;

27.4. dizaino matomumo visuomenėje ir suvokimo apie dizaino įtaką socialinei, ekonominei šalies plėtrai bei poveikį inovacijoms didinimas;

27.5. architektūros matomumo visuomenėje ir suvokimo apie architektūros įtaką darniai urbanistinei plėtrai: visuomenės gyvenimo kokybei, aplinkosaugai ir ekonomikai didinimas.

IV SKYRIUS

ARCHITEKTŪROS IR DIZAINO PLĖTROS KRYPTŲ ĮGYVENDINIMAS

28. Stiprindama architektūros ir dizaino neformalią edukaciją ir didindama visuomenės ir specialistų raštingumą architektūros ir dizaino srityse Kultūros ministerija:

28.1. užtikrina vaikų ir jaunimo kūrybiškumo, meninių ir bendrųjų įgūdžių ugdymą, architektūros ir dizaino edukacijos projektų įgyvendinimą, plėtoja architektūros ir dizaino neformalųjį ugdymą;

28.2. sudaro sąlygas architektams ir dizaineriams, šių sričių mokslininkams ir vadybininkams kelti kvalifikaciją Lietuvoje ir užsienyje.

29. Skatindama mokslo ir žinių perdavimo plėtrą, architektūros ir dizaino inovacijas Kultūros ministerija užtikrina architektūros ir dizaino sektorių stebėseną ir analizę, tyrimų įgyvendinimą, analizuojančių dizaino vertę ir vaidmenį ekonomikos konkurencingumo didinimui, reikšmę verslui bei visuomenei, architektūros vertę ir vaidmenį darniai urbanistinei plėtrai: poveikį visuomenės gyvenimo kokybei, edukacijai, aplinkosaugai ir ekonomikai; atlieka visapusišką Lietuvos dizaino sektoriaus tyrimą, kuriame būtų įvertintas dizaino naudojimo mastas privačiame ir viešajame sektoriuje, dizaino sektoriaus dydis, dizaino paslaugų poreikis, dizaino sektoriaus kuriama pridėtinė vertė bei ekonominis naudingumas, tarptautinis konkurencingumas, dizaino sektoriaus poveikis socialinei aplinkai ir kiti ekonominiai bei socialiniai rodikliai.

Kultūros ministerija sudaro galimybes įgyvendinti pilotinius projektus, kurie padėtų įvertinti dizaino ir architektūros paslaugų poreikį viešųjų paslaugų tobulinimui ir spręsti socialines, aplinkosaugos ir kitas visuomenei aktualias problemas.

30. Stiprindama bendradarbiavimą tarp skirtingų sektorių Kultūros ministerija:

30.1. užtikrina renginių, stiprinančių bendradarbiavimą tarp architektūros ir dizaino sektorių ir kitų visuomenės sektorių, įgyvendinimą, skatina visuomenines iniciatyvas, siekiančias užtikrinti viešosios aplinkos (pastatų, kompleksų, erdvių) kokybę;

30.2. sudaro sąlygas Lietuvos architektų ir dizainerių organizacijoms bei centrams dalyvauti tarptautinėse architektų ir dizainerių visuomeninėse organizacijose (pavyzdžiui, Tarptautinėje architektų sąjungoje – UIA; Europos architektų taryboje – ACE; Europos architektūros politikos forume – EFAP, Europos dizaino asociacijų biure – BEDA, Dizaino politikos inovacijų (SEE) platformoje – SEE Platform, Tarptautinėje komunikacijos dizaino taryboje – ICOGRADA, Tarptautinėje industrinio dizaino taryboje – ICSID);

30.3. sudaro sąlygas atlikti galimybių studiją, analizuojančią Lietuvos dizaino centro steigimo poreikį ir galimybes;

30.4. sudaro sąlygas atlikti galimybių studiją, analizuojančią architektūros ir projektavimo viešojo administravimo sistemą ir pateikiančią siūlymus dėl jos tobulinimo;

30.5. skatina dizainerių ir architektų bendradarbiavimą su atminties institucijomis (muziejais, bibliotekomis, archyvais) kuriant inovatyvias paslaugas visuomenei.

31. Didindama architektūros ir dizaino matomumą visuomenėje ir suvokimą apie dizaino įtaką socialinei, ekonominei šalies plėtrai bei poveikį inovacijoms, ir architektūros įtaką

darniai urbanistinei plėtrai, poveikį visuomenės gyvenimo kokybei, aplinkosaugai ir ekonomikai
Kultūros ministerija:

31.1. užtikrina renginių, didinančių dizaino ir dizainerių matomumą visuomenėje
įgyvendinimą, dizaino leidinių leidybą ir informacijos sklaidą;

31.2. užtikrina renginių, didinančių šiuolaikinės architektūros ir architektų matomumą
visuomenėje įgyvendinimą, architektūros leidinių leidybą ir informacijos sklaidą;

31.3. užtikrina Lietuvos dizaino idėjų ir produktų ir Lietuvos šiuolaikinės architektūros
pristatymą užsienio rinkose;

31.4. sudaro sąlygas atlikti galimybių studiją, analizuojančią architektūros ir dizaino
muziejaus (ar muziejų) steigimo poreikį ir galimybes.
